

M 17/Ke-59/1

Kemin maalaiskunta

Lautiosaari

P. Ervamaa 17.11.1959

Selostus sukeltaja Martti Matilaisen lähettämien kansannäytteiden aiheuttamista alustavista tutkimuksista Kemissä kesällä 1959.

10.6.1959 saapui geologiselle tutkimuslaitokselle kansannäytelähetys sukeltaja Martti Matilaiselta, jonka osoite on Lautiosaari, puh. Kemi 5075.

Lähetys sisälsi seuraavat kolme näytettä:

K2848/I Magneettikiisupitoinen mustaliuske,

" /II kompaktia, hienorakeista rikkikiisua, jossa mahd. hiukan kuparikiisua,

" /III rikkikiisurakeita karbonaatti-maasälpäkivessä.

Haapavedeltä Kemiin päin suuntautuneen lomamatkan yhteydessä kävin 18.6.1959 tapaamassa M. Matilaista, joka kertoi näytteen I olevan jostakin Kemin pohjoispuolelta. Koska näyte oli täysin merkityksetön, en ottanut löytöpaikkaa tarkemmin selville.

Näyte II on Matilaisen kertoman mukaan todennäköisesti peräisin Ajoksessa sijaitsevasta Kemin kaupungin sorakuopasta josta keväällä -59 oli ajettu kiviä täytemaaksi Ajoksen syväsatama-alueelle. Matilainen oli löytänyt lohkarren tämän täytemaan joukosta toimiessaan satama-alueella sukeltajana. Kertoi löytäneensä toisenkin samantapaisen lohkarren, joka myöhemmin kuitenkin oli kadonnut.

Lohkare, josta näyte II on otettu, on runsaasti pään kokoinen 20-30 kg:n painoinen. Pinta on vain vähän kulunut eikä juuri ollenkaan ruostunut. Tämän perusteella näyttää mahdolliselta, että lohkare voi olla myös muualta satama-alueelle kulkeutunutta tavaraa. Lohkareesta tehty jalometallianalyysi Ra 437/59 antoi seuraavan tuloksen: Ag 10 g/t, Au 0.0 g/t (Näyte 53/PE/59).

Matilaisen opastuksella kävin tutustumassa myös Ajoksessa sijaitsevaan kaupungin sorakuoppaan, josta k.o. lohkare mahdollisesti on peräisin. Uusia samantyyppisiä lohkareita ei kuitenkaan löytynyt.

Näytteen III oli Matilainen ottanut kallioon louhitusta kanavasta, jota pitkin johdetaan jokivettä Isohaaran voimalaitoksen yläpuolelta Veitsiluoto Oy:n tehdasalueelle. Paikka sijaitsee Kemin kaupungin keskustasta n. 6 km koilliseen, kanavan yläpäästä 400-500 m alaspäin. Käydessäni paikalla totesin kanavasta louhituissa kivistä useita suuria maasälpää, kvartssia, karbonaattia ja rikkikiisua sisältäviä palasia. Samaa kivilajia oli pienehköinä silmäkkeinä myös kiintokalliossa. Kahdesta ottamastani näytteestä (51 a ja b/PE/59) tehtiin myöhemmin jalometallianalyysi, ja saatiin seuraavat tulokset:

Näyte 51a/PE/59	Anal Ra 431/59	Ag 3.0 g/t	Au 0.0 g/t
Näyte 51b/PE/59	Anal Ra 432/59	Ag 1.0 g/t	Au 0.0 g/t

Näytteen III välittömästä läheisyydestä, kanavan SW-reunalta, oli Matilainen aikaisemmin löytänyt kiintokalliosta pienen linssimäisen silmäkkeen kompaktaa magneettia, josta hän oli edellisenä vuotena lähettänyt näytteen myös Vuoksenniska Oy:lle, jonka toimesta alueella suoritettiin muutaman päivän ajan alustavia tutkimuksia, etupäässä tunnustelevaa magnetometrausta. Totesin ko. magnetiittisilmäkkeen mittasuhteiltaan varsin vaatimattomaksi. Pituutta sillä on n. 2 m suurimman paksuuden ollessa n. 0.5 m. Sivukivinä on vaihtelevia emäksisiä kivilajeja. Mainittakoon vielä, että tämän magnetiittilöydön johdosta Matilainen oli vuosien 58-59 aikana tehnyt alueelle tutkimusvarauksen useampia kertoja ja uudisti varauksen heti ensimmäisen käyntini jälkeen eli 22.6.59.

Paluumatkalla lomaltani poikkesin 30.6.59 jälleen Kemissä Matilaisen luona. Tällöin sain häneltä kolme uutta näytettä, jotka hän oli ottanut muutamaa päivää aikaisemmin edellä mainitun vesikanavan kaakkoispäästä, näytteen III ja magnetiittipahkun löytöpaikalta n. 1 km alaspäin. Nämä näytteet olivat ultraemäksisiä, serpentiinipitoisia kivilajeja. Yksi näytteistä näytti ulkonäöstä ja painosta päätellen sisältävän lisäksi huomattavan runsaasti jotain pienirakeista, ei-magneettista malmimineraalia, mahdollisesti kromiittia tai jotain mangaanimineraalia. Näytteen laatua en kuitenkaan osannut heti varmuudella määrittellä. - Tämän malmipitoisen näytteen oli Matilainen ottanut kanavan reunoilla olevista kivikasoista. Löytöpaikalla en ehtinyt käymään, mutta otin näytteen mukaani tarkempaa analyttistä ja mikroskooppista tutkimusta varten.

Seuraavana päivänä tapasin Kärämäellä tohtori O. Vaasjoen joka otti näytteen (52/PE/59) lähempiä tutkimuksia varten Otaniemeen vietäväksi arveltuun, että kysymyksessä on ehkä kromiitti tai jokin mangaanimineraali. Kun kromiitti oli todettu malmimikroskooppisesti ja varmistettu myös analyttisesti (Anal Ra 438/16.7.59 : Cr = 10.7%, Mn = 0.3 %), sain tehtäväkseni ottaa tarkemman selon näytteen ottopaikasta Kemissä sekä suorittaa mahdollisen varauksen.

Saavuttuani Kemiin illalla 17.7. kävin Matilaiselta aikaisemmin saamani selostuksen perusteella kromipitoiseksi todetun näytteen löytöpaikalla. Kanavan kolmannen sulkuportin luona olevista kivikasoista, joista Matilainenkin oli näytteensä ottanut, löysin useita 1-20 kg painoisia kromiittirikkaita palasia jotka aivan ilmeisesti olivat löytöpaikan välittömästä läheisyydestä, kanavan pohjassa olevasta kiintokalliosta louhittuja. Käyntini aikana kanavan pohjakallio oli kuitenkin suurimmalta osaltaan veden peitossa, jonka vuoksi en päässyt sitä tarkemmin tutkimaan.

Seuraavana päivänä, 18.7., jätin aluetta koskevan varausilmoituksen Kemin piirin nimismiehelle. Samalla totesin, että Matilainen oli jättänyt jokseenkin samaa aluetta koskevan tutkimusvarauksen heti ensimmäisen käyntini jälkeen eli 22.6.59.

Otaniemessä, joulukuun 5 päivänä 1959

Pentti-Ervamaa
Malmigeologi Pentti Ervamaa

Näytteet:	Vast. analyysit:	Vast. hiheet:
51a/PE/59	Ra 431/59	
51b/PE/59	Ra 432/59	
53/PE/59	Ra 437/59	
52/PE/59	Ra 438/59	ph. 6023
K/2848		